

İSveç'de Ortak Yaşama Başlangıç ve Yeni Seks Eğitimi El Kitabı*

Yazan : Birgitta Linner Çeviren Doç. Dr. Adil TÜRKÖGLÜ**

İsveç okullarında cinsel eğitim geleneği 1930'lara değin uzanır. Cinsel eğitimin 1956 yılında zorunlu olmasıyla yüz sayfalık bir kitap yayımlanarak tüm okullara yollanmıştır. Daha sonra 1977'de hükümetin isteği uyarınca resmî eğitim yönetimince yeni bir kitap hazırlanmıştır. Üç yüz sayfa tutan bu yapıt bir sormacaya (anket) dayanılarak yazılmıştır. Bundan başka cinsel yaşama ilişkin araştırma ve sormacalara dayalı sekiz yüz sayfalık cylumlu bir yapıt yayımlanmıştır.

Yayımlanan son yapıtta konular genellikle, ahlâksal, ruhbilimsel ve toplumsal açılardan ele alınmıştır. Yazarlar, tek yanlı cinsel yönelmelerden her zaman kaçınmışlardır. Ortak Yaşam Eğitimi adlı kitapla amaçlanan yalnızca cinsellik üzerine bilgiler vermek değil aynı zamanda ortak yaşamı çok yönlü olarak tanıtmaktır. Böylece bu yandan kişiliğin cinsellikle gelişmesine, öte yandan toplumsal yapıyla ilişkilerin kurulmasına çalışılmıştır. Kitap, şu bölümleri içermektedir.

- Amaçlar
- Kısa Tarihsel Görünüş
- Çalışma Biçimi ve İçerik
- Ortak Yaşam Eğitimi, Kimi Budunsal (etnik) Gruplar ve Azınlıklar
- Engelli (sakat) Gençlerin Ortak Yaşamı
- Eğitim Araçları
- Okul-Aile İşbirliği

Kitabın öteki bölümleri anatomi, ruhbilim ve felsefe sorunları ile toplumsal, ruhbilimsel ve hukuksal durumları kapsar.

Kitapta cinsel eğitimin gerekliliği şöyle dile getiriliyor :

«Toplumumuzda çocuklarla gençler (erginler) cinsellikle ilgili

* Birgitta Linner. Le Nouveau Manuel de l'Education Sexuelle et de l'Initiation a la vie Commune en Suède 1978. adlı, İsveç Kültür Merkezince Paris'te yayımlanan broşürden Türkçeye çevrilmiştir.

** A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi,

çok sayıdaki kurallı ve tutumu karıştırmaktadır. Büyük aşktan söz eden şarkıları dinleyen gençler, onlara sunulan bağlamda kaba ve bayağılaştırılmış benzetmelerle karşılaşmaktadırlar. Servis istasyonlarında, gıda mağazalarında prezervatif görüyorlar (ancak cinsel yaşamla ilgili sorulara açık yanıt almıyorlar. Çocuklarla gençlerin okulda ve evde ortak yaşama ilişkin yanlış olmayan ve gerçekçi bilgilere gereksinimleri vardır.»

Temel Ortak ve Değişik Değerler

Baleler, cinsel eğitimin zorunluğunu kabul etmektedirler. Buna karşılık aynı cinsel ve ahlâksal düşüncede birleşilememektedirler. Kitapta bu duruma şöyle bir yaklaşım getirilmektedir : Terslikleri önemsememek ya da yadsımak yerine herkesçe benimsenen değerlerle ayrı dâvranışları açıkça ortaya sermek gereklidir. Daha önceki kitapta, örneğin, kişisel bütünlük ilkesi, kadın-erkek arasındaki eşitlik ve saygı konuları, terslikler belirtilmeden ortak bir anlayış (ahlâk) oluşturmak amacıyla ele alınıyordu.

Okul, cinsel roller konusunda gerçekçi bilgiler vermelidir. Eşcinsel ilişkiler üzerine oluşan ön yargıları açıklamalıdır. Bu konudaki eğitim yansız ve çok yönlü olmalıdır.

Okul, ortak yaşamın değişik yönleri üzerinde de nesnel bilgiler aktarmalıdır. Aile oluşumunun aynı türlerinin toplumsal-ruhsal, ekonomik ve hukuksal koşullarını incelemelidir. Ergenler arasında cinsel ilişkilere karşı değişik tutumlar bulunmaktadır. Kimi öğrencilerin cinsellik denemeleri vardır. Amaç, bu tür denemeleri olmayanlara anlayış ve destek vermektir. Gençlerin yaşadığı gerçeklere gözleri kapamak yerine, sorunları ele almak ve tartışmak en akılcı yoldur.

Okul ve Ortak Yaşam Eğitimi

Zorunlu eğitimin dokuz yıl sürdüğü okulda kız ve erkek öğrenciler birlikte öğrenim görürler. Cinsel eğitim ve ortak yaşama giriş bütün dönemlerde verilmelidir. Ailede, okul öncesi eğitimde çocuk bu bilgileri edinmeli ve öğretimi süresince aile ile okul arasında bir işbirliği bulunmalıdır. Çocuğun duygusal, toplumsal ve zihinsel gelişimi olgunlaşma süreci ile birlikte tüm eğitim düzenlemelerinde temel alınmalıdır.

Temel okul programı içinde yer alan üç ayrı dönem kendine özgü özellikleri içerir.

İlk Dönem (7-10 yaş) :

El kitabı, ilke olarak çocuğun kendi başına yaptığı araştırmalarda

edindiği bilgilerin uygun ve yeterli olmadığını gözönünde bulundurarak cunun kişisel gereksinimlerini temel saymaktadır. Bu düzeyde somut ve kısa açıklamalar yeterli görölmektedir. Çocuğun daha öncele-ri çđrendiđi ya da bildiğini sandığı kimi bilgiler sağlam temellere bağlanmalıdır. Örneğin bir öğrencinin kız ya da erkek kardeş beklediğini varsayalım. Böyle bir olgu, aileye yeni gelecek birey nedeniyle, çocuğa döllenme ve gebelik konusunda bilgi verme ve karşılıklı konuşma olanağı verebilecektir.

İncelenebilecek konular : Toplumsal, töresel ve ruhbilimsel yö-lerden ortak yaşama ilişkin temel çđeler, iki cins arasındaki ayrımlar, üreme organlarının işlevi ve yapısı, aybaşı, cinsel davranış, özdo-yurum (masturbasyon), gebeliği önleme, döllenme, begelik, doğum, temizlik (sterilite), göstermecilik (teşhircilik).

Orta Dönem (10-13) :

Bu dönemde biyolojik çđelere geniş yer ayrılmak gerekir. Ayrı-ca toplumsal ve kişisel sorunlara çağrışım büyük önem taşır. Öğretmenle kurulacak iyi ilişkiler erinlik (puberte) döneminde çok görö-len yalnızlık duygusunun kırılmasına geniş ölçüde katkıda bulunacaktır.

İncelenebilecek konular ilk dönemdeki konulara ek olarak, er-genliğe geçiş ruhbilimi, ergenlik döneminde fiziksel gelişme, bel-veçukluğu, eşcinsellik (homoseksüellik).

İleri Dönem (13-16) :

Bu dönemde en küçük öğrenciler 12, en büyükler ise 16 yaşıdadır. Bu yaşlardaki çđrenciler, aile-arkadaş ilişkileri, boş zamanları değerlendirme ve çeşitli derslerin getirdiği sorunlar nedeniyle oldukça güç durumdadır. Ergenlik dönemine adım atmış bu gençlerin gelecekle ilgili kimi kaygıları da vardır. Öğrenim yaşamı, uğraş (mes-lek) seçimi, uygun iç bulamama gibi sorunlar büyük önem taşımaktadır. Bunlara bir de cinsellik konusu eklendiğinde, sorunlar kimi zaman içinden çıkılmaz boyutlara ulaşabilmektedir. Bu nedenle gençlerin ruhsal henden sağlıklı, (biyolojik) ve cinsel eğitime gereksinimleri vardır. Çünkü yaşam boyunca karşılaşacakları kişisel ve toplumsal sorunları çözebilmek açısından güçlü ve bilgili olmak zordur. Bu arada, aynı yaştaki öğrencilerin gelişme düzey-lerindeki ayrımları da gözönünde bulundurmak gerekir.

Önceki dönemlerde birey (kadın ya da erkek) ortak yaşamın getirdiği sorunlarla cinsel eğitimden önemli ölçüde sorumludur. İleri dönemde ise, kimi zorunluluklar nedeniyle din öğrenimi, toplum-

bilimler ve biyoloji arasında bir eşgüdüm (koordinasyon) oluşturmak aynı ölçüde değer kazanır. Böyle bir eşgüdüm, ev içindeki eğitim, çocuk bakımı, beden eğitimi, ve İsveç dilinin en iyi biçimde kullanımında da söz konusudur. Ayrıca dinlerle ilgili eğitimin sürekli olarak gelişme gösterdiği ve bu eğitimin yalnızca hıristiyanlık ve eöteki dinler konusunda olmadığını ortak yaşam ve felsefeyle ilişkisi bulunduğunu da belirtmek gerekir.

Ortaöğretim: (16 yaş ve ötesi) :

Bu dönemdeki eğitimde, ortak yaşama ilişkin sorunların tartışılması ağırlık kazanır. Bu amaçla öğrencilere çeşitli sorular (anketler) uygulanır. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin 16 yaş dolaylarından başlayarak, aşk, aile, analık-babalık sorunlarını tartışmak istediklerini ortaya koymaktadır.

Seks Eğitimi ve Kadının Statüsü

Cinsellik, erkek ve kadın açısından, çocukluktan yaşlılığa değin süregelen bir olgu olarak kabul edilmektedir. Bugün yeni kitap, eski kitabın öngördüğü gibi yalnızca cinsellikteki sorun ilişki ve doğum olayı üzerinde durmayı yeterli bulmamaktadır. Yeni İsveç toplumunun anlayışına göre, erkek ve kadın, çocuk karşısında aynı sorumluluğu taşır.

İsveç'teki bu yeni anlayış, 1968'deki Tahran İnsan Hakları Konferansında da vurgulanmış ve kimi amaçların gerçekleştirilmesi için cinsel eğitime gereksinim olduğu düşüncesi yaygınlık kazanmıştır. Gerçekten de 1970'lerde İsveç Merkez Bürosu'nca, uluslararası gelişmeye hizmet amacıyla toplumsal gelişme ve cinsel eğitim konularında üç ayrı toplu çalışma (seminer) düzenlenmiş ve cinsel eğitim, gelişim sürecinin önemli bir ögesi olarak ele alınmıştır.

İsveç'te

1950'lere değin tabu olarak kabul edilen bir konuda bilgi vermek başlıca amaçtı. 1977'de yayınlanan elkitabıyla temel okul programlarındaki genel amaçlardan biri ele alınmış olmaktadır.

Parlamento'nun aldığı bir kararda :

«Okul, genel olarak toplumda, çalışma dünyasında ve aile yaşamında kadın-erkek arasındaki eşitliği tam anlamıyla gerçekleştirmeye konusunda çaba göstermelidir.» demektedir.

Ortak yaşam eğitimi, öğrenciye gerekli olanakları sağlamalıdır :

1. Öğrenciye toplumsal olgular, ruhsal, tıbbi, kültürel (ahlâk) ve iç-

yapısal (anatomik) bilgiler kazandırmak, toplumsal ilişkiler kurmada karşılıklı sevgi-saygı oluşturma ve sorumluluğa dayalı ortak bir yaşam şansı sağlamada ona güç vermek bir amaç olmalıdır. Böylece birey, bir başka insanla mutlu ve sağlıklı bir cinsel yaşam sürdürmeye hazır olabilecektir.

2. Temel değerleri kabul edebilmek için cinsellik konusundaki değerleri tanımayı ve yargılamayı öğrenmek, ayrıca önem taşır. Bu nedenle öğretim programlarında yer verilen değişik yargıları ayrı ayrı incelemek ve tartışmak büyük yararlar sağlar .

3. Cinselliğin, insan yaşamının tamamlayıcı bir bölümü olduğunun bilincine varmak gerekir.

4. Cinselliğin karmaşıklığı ile ortak yaşama ilişkin sorunlar üzerinde belirli bir bilince ulaşmak da önemli bir koşuldur.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ BİLİM DİZİSİ YAYINLARI

- Ulusal Eğitim Politikamız : 100 TL.
 - Yükseköğretime Giriş Sorunları : 100 TL.
 - Çocuk ve Eğitim : 150 TL.
 - Temel Eğitim ve Sorunları : 200 TL.
 - Atatürk ve Eğitim : 400 TL.
-